KATHOLIEKE BASISSCHOOL
DE SCHAKEL

Beleidsplan flexgroep

Talent ontwikkeling

Wij dagen elke leerling uit op het eigen niveau. Ontdekken waar je goed in bent geeft zelfvertrouwen.

Verantwoordelijkheid

Wij maken het leertraject inzichtelijk en spreken doelen af. Het eigenaarschap wordt bevorderd door goede feedback en extra motivatie.

Ouderbetrokkenheid

Wij geven ouders veel ruimte voor eigen inbreng. Wederzijdse betrokkenheid resulteert in plezierige schooljaren en goede leerprestaties.

Toekomstgericht

Wij ontwikkelen vaardigheden als communicatie, samenwerken en creativiteit. Onze leerlingen leren kritisch denken en flexibel omgaan met veranderingen.

In samenwerking met

Sterk!
kind- en onderwijsbegeleiding

Kalisto

een Kalisto school voor boeiend basisonderwijs!

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 1
Inleiding 3
Visie 3
Doel 3
Signalering en diagnostisering 4
Aanpassingen in het onderwijsaanbod 5
Compacten en verrijken in groep 3 t/m 8 5
De flexgroep 5
Compacten en verrijken in groep 1-2 6
Communicatie met leerlingen en ouders 6
Bijlage A Knappe Kleuters 7
Bijlage B. Hoogbegaafdheid In-Zicht 7

Inleiding

Op KBs “De Schakel” wordt gewerkt met een leerstofjaarklassensysteem in combinatie met de cyclus van handelingsgericht werken (HGW). Dit betekent in de praktijk dat binnen de klassen rekening wordt gehouden met verschillen tussen leerlingen in aanbod en begeleiding. Als basis voor de differentiatie wordt het “Mickey Mouse-model” gehanteerd (zie Figuur 1: Pameijer, N., Beukering, T. van & Lange, S. de (2009)). Handelingsgericht werken: een handreiking voor het schoolteam. Leuven: Acco). Het besef is aanwezig dat (hoog)begaafde leerlingen een specifiek onderwijsaanbod nodig hebben. De leerstof, die zij nodig hebben, wordt zoveel mogelijk in de klas aangeboden. Voor een kleine groep leerlingen is het mogelijk om deel te nemen aan de flexgroep, waar zij aan hun leerdoelen kunnen werken onder begeleiding van een leerkracht.
Met dit beleidsplan wordt inzichtelijk gemaakt op welke wijze wordt aangesloten bij de specifieke leerbehoeften van (hoog)begaafde leerlingen, zowel in de klas als in de flexgroep (subgroep 2).

Figuur 1: Mickey Mouse-model

Visie

We willen een school zijn, **waar ieder kind zichzelf kan zijn**. Dit betekent dat alle leerlingen zich thuis voelen, lekker in hun vel zitten, goed presteren op de reguliere toetsen en een aanbod krijgen waarmee ze uitgedaagd worden. Hiermee komen ze tot leren leren, leren denken en leren leven.

Doel

Het doel van ons onderwijs is:

- ✓ leerlingen zitten goed in hun vel
  - ze zijn blij en gaan met plezier naar school. Dit betekent niet dat ze alles leuk vinden maar dat ze een positief beeld hebben van zichzelf, van school en hun plek daarin.
- ✓ leerlingen zijn productief
  - ze presteren op een niveau dat bij hun cognitieve en sociaal-emotionele capaciteiten hoort.
  - ze zijn zich bewust van hun talenten en hoe die in te zetten
  - ze zijn in staat om met frustraties en uitdagende stof om te gaan
- ✓ leerlingen halen de kerndoelen
  - ze hebben een goede beheersing van de stof die in de kerndoelen omschreven staat. Hiaten worden opgespoord en opgelost.

- ze zijn voorbereid op de inhoud van het middelbaar onderwijs, dat bij hun uitstroomprofiel passend is

✓ plusdoelen
- deze doelen zijn gericht op het aanleren van vaardigheden, zoals jezelf motiveren, omgaan met je overtuigingen, geheugen gebruiken, zelfstandig werken, samenwerken, omgaan met frustraties

Signalering en diagnostisering

Om helderheid te krijgen hoe te gaan signaleren en te diagnosticeren volgt hieronder eerst de definitie van (hoog)begaafdheid, waar de Schakel mee werkt:
Hoogbegaafdheid, getalenteerden, onderpresteerders, twice exceptional, dubbelbijzonder, zeer makkelijk lerenden, ontwikkelingsvoorsprong. Allemaal termen die gebruikt worden bij leerlingen die meer kunnen, beter of sneller leren, verder zijn in hun ontwikkeling dan anderen.
Hoogbegaafdheid is meer dan alleen een hoog IQ. Er zijn verschillende omschrijvingen. Een keuze maken uit deze beschrijvingen heeft invloed op de doelgroepformulering en vervolgens op signalering en toelating. Toch is er behoefte aan enige duiding. Daarom werkt het samenwerkingsverband (SWV) met de volgende definitie:

- Er is sprake van drie aanlegfactoren (Deze drie aanlegfactoren moeten elkaar overlappen om hoogbegaafde prestaties te kunnen bereiken & zien (Triadisch model Renzulli-Mönks), waarvoor een stimulerende gunstige omgeving nodig is vanuit school, gezin en peers.)

1. Hoge intelligentie (IQ > 130);
2. Gedrevenheid (taskcommitment);
3. Creativiteit.

Om van (hoog)begaafdheid te spreken zijn er naast de hoge intelligentie, taakgerichtheid en creativiteit ook een aantal andere eigenschappen aanwezig namelijk (het Delphimodel Hoogbegaafdheid):

- Een hoge mate van gevoeligheid;
- Perfectionisme;
- Groot rechtvaardigheidsgevoel;
- Een kritische instelling;
- Gedrevenheid;
- Nieuwsgierigheid;
- Autonomie.

We kunnen hierbij aansluiten met een samenvattende definitie uit het Delphi-model:

"Een (hoog)begaafde leerling is een nieuwsgierig, sensitief en emotioneel mens. Hij of zij is een snelle en slimme denker, die complexe zaken aankan. Verder is hij of zij autonoom, gedreven van aard en intens levend. Hij of zij schept plezier in creëren."

N.B. Bovenstaande theoretische duiding van het begrip (hoog)begaafdheid weergeeft kenmerken, die mogelijk niet zichtbaar zijn bij een (hoog)begaafde leerling. Dit kan diverse oorzaken hebben zoals een niet passende onderwijsomgeving die tot onderpresteren heeft geleid. De (hoog)begaafde prestaties zijn dan niet meer zichtbaar. Deze leerlingen behoren echter wel tot de doelgroep.

Het signaleren van deze groep leerlingen is onderdeel van de gewone HGW-cyclus. De eerste aanzet tot verder onderzoeken komt meestal vanuit de leerkracht, maar ook de ouders vormen een belangrijke bron van informatie.
Uit de dagelijkse praktijk blijkt dat (hoog)begaafde leerlingen goede, maar soms ook slechte prestaties kunnen laten zien, en dat ze in hun gedrag te aangepast, maar ook juist onaangepast gedrag kunnen laten zien. Omdat de (hoog)begaafde leerling dus niet bestaat, is van belang om naast het signaleren op basis van ideeën of gevoelens van de leerkracht meerdere informatiebronnen te gebruiken. Hiermee wordt voorkomen dat sommige leerlingen niet of te laat gesignaleerd zullen worden.

Om (hoog)begaafde leerlingen te signaleren gebruiken we de volgende middelen:

- specifieke vragenlijst bij intake van de leerling, zowel bij kleuters als bij leerlingen, die later instromen.

- map ‘Knappe Kleuters’ voor vroegsignalering (bij de start op de basisschool en gedurende de eerste twee jaar).
- signaleringsinstrument vanaf groep 3 Hoogbegaafdheid In-Zicht dmv de Quickscan.

Daarnaast wordt het didactische niveau van de leerling bekeken aan de hand van de methodetoetsen en de CITO-toetsen. Deze laatste geven een indicatie van het functioneringsniveau/ niveauwaarde van de leerling.

Als (hoog)begaafdheid wordt vermoed, kan de leerling verder worden bekeken aan de hand van de map “Knappe Kleuters” en het screeningsinstrument van “Hoogbegaafdheid In Zicht” (zie bijlage .. voor meer informatie). Deze uitgebreide aanpak wordt alleen volledig doorlopen als de onderwijsbehoeften van de leerling nog niet goed in beeld zijn. Uitgangspunt moet zijn dat het doorlopen van de signalerings- en diagnostiekfase voldoende informatie biedt voor de verdere didactische begeleiding van de leerling.

Na de diagnosticering wordt bepaald welke onderwijsaanpassing voor de leerling nodig is. Er wordt gestart met compacten en verrijken van de reguliere lesstof in de klas. Als een leerling extra begeleiding tijdens het ontwikkelen van vaardigheden nodig heeft, kan deelname aan de flexgroep een optie zijn.

Aanpassingen in het onderwijsaanbod

Bij een didactische voorsprong wordt overgegaan op het compacten en verrijken van de lesstof. Behoefte aan uitdagende leerstof betekent niet dat een leerling de stof uit een hoger leerjaar aangeboden moet krijgen.
Een belangrijke reden is dat een leerling dan al in een eerder leerjaar klaar is met de stof van de basisschool, waarna de leerling nog meerdere jaren een volledig eigen programma zal moeten krijgen.
Een doorgaande lijn is in het belang van de leerling. Dit betekent dat de leerling niet ieder schooljaar opnieuw hoeft te ‘bewijzen’ dat hij met verrijking mag werken, maar dat een gekozen aanpak door de ontvangende leerkracht wordt overgenomen. Ook wordt in de gaten gehouden of er aanpassingen in het aanbod nodig zijn. De onderwijsbehoeften van een leerling kunnen altijd per leerjaar enigszins wijzigen.

Compacten en verrijken in groep 3 t/m 8

De leerling krijgt de lessen rekenen, taal, spelling en begrijpend lezen aangeboden in compacte vorm. Hierin kiest de leerkracht welke lesstof kan komen te vervallen en welke onderdelen gemaakt moeten worden. Waar mogelijk worden de leerlingen voorafgaand aan een nieuw blok getoetst, zodat duidelijk is welke lesstof nog geleerd moet worden. (zie bijlage … voor een richtlijn m.b.t. compacten).

De tijd die na het behalen van de kerndoelen op eigen niveau over is, wordt besteed aan flexdoelen. Inhoudelijke verrijkingsstof wordt zoveel mogelijk in de reguliere groep aangeboden.
De meeste reguliere methodes bieden tegenwoordig binnen de methode extra uitdaging aan. Deze verrijking bestaat vaak uit gestructureerde opdrachten, die maar iets moeilijker zijn dan het reguliere aanbod. Voor leerlingen met een grote didactische voorsprong bieden deze opdrachten vaak niet genoeg of de juiste lesstof. Aanvulling met ander verrijkingsaanbod zal nodig zijn (zie bijlage … voor een richtlijn m.b.t. verrijken). We maken hierbij gebruik van vakgebonden verdieping (verder uitdiepen van bestaande onderwerpen) en verrijking in de vorm van verbreding (meer onderwerpen, zoals een vreemde taal).

De flexgroep

De flexgroep vindt op “De Schakel” elke week plaats op maandag en duurt een dagdeel (3 uur). De flexgroep bestaat uit maximaal 15 leerlingen en wordt begeleid door Lejanne de Pater. De groep is bedoeld voor leerlingen, die meer begeleiding nodig hebben om zich goed te ontwikkelen, dan in de reguliere groep geboden kan worden. Het is net als remedial teaching een onderdeel van de extra ondersteuning, die op school aan de leerlingen wordt geboden. Deelname aan de flexgroep wordt besproken tijdens de leerlingbespreking en gaat altijd in overleg met de IB-er, groepsleerkracht en/ of flexgroepleerkracht.
De flexgroep biedt continuïteit: er wordt gewerkt in periodes die minimaal gekoppeld zijn aan de duur van een groepsplan. Als een leerling, de ouders of de groepsleerkracht aangeven dat de leerling niet langer wil of kan deelnemen aan de flexgroep wordt dit ook besproken met de IB-er en/of de flexgroepleerkracht.
Tijdens dit gesprek, waar de ouders en eventueel de leerling bij aanwezig zijn, wordt bekeken in hoeverre de onderwijsbehoeften van de leerling veranderd zijn en de extra begeleiding in de flexgroep niet meer noodzakelijk is. Met name leerlingen, die onderpresteren of bang zijn om fouten te maken, kunnen terugschrikken

voor het aanbod in de flexgroep. Om deze gevoelens van onbehagen tegen te gaan vertonen zij vaak vermijdingsgedrag ten opzichte van ingewikkeldere taken.

Indicaties voor deelname kunnen zijn:
- de leerling ontwikkelt met het verrijkingsaanbod in de klas niet voldoende leer- en werkstrategieën;
- problemen in de ontwikkeling van het zelfbeeld en het zelfvertrouwen;
- problemen in de mindset, executieve functies, motivatie;
- onderpresteren.

Het uitgangspunt van de lesstof in de flexgroep is:
- leren leren;
- leren denken;
- leren leven.

Aan deze doelen wordt gewerkt door middel van verbredende en verdiepende projecten die niet in de groep georganiseerd kunnen worden, aan de hand van uitdagende opdrachten, die werken aan het leren leren, de mindset en/of de motivatie. Een derde mogelijkheid is ook om instructie en feedback te geven op het verrijkingswerk dat de rest van de week in de groep gemaakt wordt.
Naast het werken met projecten en opdrachten is het belangrijk om met persoonlijke leerdoelen te werken. Hierbij wordt vooral gekeken naar de vaardigheden. Dit kunnen vaardigheden zijn op het gebied van het aanpakgedrag van een taak, de werkhouding, het werktempo, maar ook op het gebied van bijvoorbeeld samenwerken of het omgaan met fouten.
De flexgroepleerkracht zorgt voor regelmatige terugkoppeling naar de IB-er en de groepsleerkracht over het functioneren van de leerling. De terugkoppeling vindt plaatst door middel van het leerlingvolgsysteem (LVS) en tijdens de groepsbesprekingen.

Compacten en verrijken in groep 1-2

Bij kleuters wordt nog niet gesproken over (hoog)begaafdheid. In plaats daarvan wordt de term 'ontwikkelingsvoorsprong' gehanteerd. Reden hiervoor is dat de ontwikkeling bij kinderen op deze leeftijd nog sprongsgewijs gaat. Ook kan de invloed van de omgeving nog groot zijn, hetgeen het beeld van de ontwikkeling bij kleuters enigszins kan vertroebelen. Bij kleuters is dan vaak te zien dat zij op één of twee gebieden voorlopen en dat zij zich op de andere gebieden leeftijdsadequaat ontwikkelen. Het is daarom goed alert te zijn op een ontwikkelingsvoorsprong bij kleuters.
Compacten in groep 1/2 wordt, door de andere manier van werken, vaak anders georganiseerd. Het werkelijke niveau van de leerling wordt bepaald. Dit kan met behulp van de opdrachten uit de map "Knappe kleuters", maar door gebruik van het kleutervolgsysteem. De leerkracht bekijkt welke leerdoelen nog niet behaald zijn en welke taken en materialen zij hiervoor in kan zetten. De leerstappen die de leerling doorloopt, kunnen groter worden gemaakt. Regelmatig wordt bekeken in hoeverre gestelde doelen zijn behaald. De leerstof richt zich zowel op de sterkere als op de zwakkere kanten van de leerling. Om de motivatie en werkhouding te behouden is een aanvullend leerstofaanbod voor kleuters met een ontwikkelingsvoorsprong vereist.
Voor het bieden van goede verrijkingsopdrachten voor kleuters gelden een aantal aandachtspunten. Door het combineren van bestaande ontwikkelingsmaterialen kunnen geschikte verrijkingsopdrachten geboden worden. Ook de hoeken bieden veel mogelijkheden voor verrijking. Bij het bieden van verrijking is het belangrijk een eigen doorgaande lijn te ontwikkelen. Hiermee wordt voorkomen dat de verrijking vooral hapsnap ingezet wordt. Ook al lijken deze leerlingen eerder toe aan het werken aan tafel, is het juist voor deze leerlingen belangrijk de ontdekkingsdrang te blijven stimuleren.
Voor de registratie wordt ook het LVS ingezet, hierdoor wordt en bijgedragen aan een goede overdracht naar groep 3. De IB-er houdt het overzicht.

Communicatie met leerlingen en ouders

De communicatie rondom de leerling loopt via de groepsleerkracht. Deze blijft hoofdverantwoordelijk voor het proces en de ontwikkeling van de leerling. Op het rapport wordt ook een beoordeling voor deelname aan de flexgroep gegeven. De groepsleerkracht bespreekt dit tijdens het rapportgesprek met de leerling en de ouders. De flexgroepleerkracht kan hierbij gevraagd worden ter ondersteuning.

Bijlage A Knappe Kleuters

(https://expertgroepontwikkelingsvoorsprong.nl/)

Signaleren bij de instroom. Dit gebeurt aan de hand van een gesprek en een vragenlijst voor ouders, waarin ook aspecten opgenomen zijn die een signaal kunnen zijn voor een ontwikkelingsvoorsprong. Denk hierbij aan hobby's, interesses, taalontwikkeling en bepaalde vaardigheden (bijvoorbeeld zelfstandig grote puzzels maken).

Door de leerling in groep 1 in de eerste schoolweek en vervolgens maandelijks of na iedere vakantie een mens te laten tekenen (let op: geen poppetje, niet jezelf, maar een 'mens') kan de neiging tot aanpassingsgedrag in kaart gebracht worden. Je vergelijkt in eerste instantie de tekenontwikkeling van de leerling zelf ten opzichte van de tekenontwikkeling op eerdere momenten. Er is ook een mogelijkheid om de tekenontwikkeling van de leerling af te zetten tegen dat van leeftijdgenoten. In de map is hiervoor de Scoringslijst menstekening van Goodenough te vinden.

Gerichte spel- en gedragsobservatie in de eerste weken na de start op de basisschool. Doel van deze observatie is om het algemene beeld dat de leerkracht inmiddels van de leerling heeft, gestructureerd in kaart te brengen. Bij de volgende ontwikkelingsgebieden kan de leerkracht nagaan of er iets bijzonders opgevallen is: oriëntatie in tijd en ruimte, motorische ontwikkeling, wereld- en lichaamsverkenning, taal/denken, rekenen, zelfstandigheid, sociaal-emotioneel functioneren, schoolbeleving.

Bijlage B. Hoogbegaafdheid In-Zicht

(http://www.hoogbegaafdheid-in-zicht.nl)

Dit instrument is gratis te downloaden en bevat ook nog vragenlijsten, die in de flexgroep gebruikt kunnen worden.

Quickscan

Voor een eerste verkenning van begaafdheidskenmerken kan gebruik gemaakt worden van een eenvoudige 'quickscan'. Een hulpmiddel waarmee voor meerdere leerlingen ingevuld kan worden of kenmerken die kunnen duiden op (hoog)begaafdheid herkend worden.

Screeningsinstrument

Om een zo goed mogelijk totaalbeeld te krijgen van een mogelijk (hoog)begaafde leerling is het nodig om doelgericht (aanvullende) informatie te verzamelen en te combineren, zodat het geanalyseerd en geinterpreteerd kan worden door iemand met expertise op het gebied van (hoog)begaafdheid. De informatie dient afkomstig te zijn van verschillende betrokkenen en zowel subjectieve als objectieve beschikbare gegevens te combineren.

Het screeningsinstrument '(Hoog)begaafdheid In-Zicht' helpt ter ondersteuning bij dit proces. Het resultaat van de aldus verzamelde gegevens dient als basis voor gesprekken met alle betrokkenen voor een verdere interpretatie en voor het maken van de praktische vertaalslag naar onderwijsaanpassingen en begeleiding.